Repertoriul jurisprudenței

CONCLUZIILE AVOCATULUI GENERAL
NILS WAHL
prezentate la 3 septembrie 2015 [1]

Cauza C-154/14 P

SKW Stahl-Metallurgie GmbH
SKW Stahl-Metallurgie Holding AG
împotriva

Comisiei Europene

„Recurs — Articolul 27 din Regulamentul (CE) nr. 1/2003 al Consiliului — Articolele 12 și 14 din Regulamentul (CE) nr. 773/2004 al Comisiei — Norme procedurale aplicabile investigațiilor privind încălcarea normelor de concurență ale Uniunii — Dreptul la audiere — Audiere orală — Audierea la Comisie cu ușile închise”

1. Fără îndoială că întreprinderile au dreptul la audiere atunci când au loc investigații privind încălcări ale normelor din domeniul concurenței din dreptul Uniunii. Totuși, există un drept de a fi audiat cu ușile închise? Aceasta este întrebarea esențială care a fost ridicată în prezentul recurs. Pentru motivele expuse mai jos, considerăm că răspunsul la întrebarea menționată ar trebui să fie negativ.

2. Recurentele solicită Curții anularea unei hotărâri a Tribunalului [2] care a menținut o decizie a Comisiei [3] prin care au fost amendate cu suma de 13 300 000 EUR pentru participarea la un cartel în sectoarele carburii de calciu și magneziului. Argumentul principal al recurentelor este că Tribunalul a săvârșit o eroare de drept prin faptul că nu a sancționat Comisia pentru neacceptarea cererii lor de audiere cu ușile închise [4] pe parcursul procedurii administrative.

3. În ceea ce privește celelalte motive de recurs invocate de recurente, le vom analiza pe scurt, concentrându-ne în mod intenționat pe primul motiv de recurs.

1 — Limba originală: engleza.

2 — Hotărârea din 23 ianuarie 2014, SKW Stahl-Metallurgie Holding și SKW Stahl-Metallurgie/Comisia, T-384/09, EU:T:2014:27 (denumită în continuare „hotărârea atacată”).

3 — Decizia Comisiei din 22 iulie 2009 [C(2009) 5791 final] privind o procedură în temeiul articolului 81 din Tratatul [CE] și al articolului 53 din [Acordul privind Spațiul Economic European (JO 1994, L 1, p. 3, Ediție specială, 11/vol. 53, p. 4, denumit în continuare „Acordul privind SEE”)] (COMP/39.396 – Reactivi pe bază de carbură de calciu și magneziu pentru industriile oțelului și gazului; JO 2009, C 301, p. 18, denumită în continuare „decizia contestată”).

4 — În aceste concluzii, prin „audiere cu ușile închise” înțelegem întâlnirea dintre o parte și autoritatea de decizie fără prezența altor părți (*ex parte in camera*), mai degrabă decât o audiere la care nu are acces publicul.

I – **Cadrul juridic**

4. Articolul 27 din Regulamentul (CE) nr. 1/2003[5] („Audierea părților, a autorilor plângerii și a altor terți”) prevede:

„(1) Înainte de adoptarea deciziilor prevăzute la articolele 7, 8, 23 și la articolul 24 alineatul (2), Comisia acordă întreprinderilor și asociațiilor de întreprinderi care fac obiectul procedurilor desfășurate de Comisie ocazia de a-și exprima punctul de vedere cu privire la obiecțiunile formulate de Comisie. Comisia își fundamentează deciziile doar pe obiecțiunile asupra cărora părțile în cauză au putut prezenta comentarii. […]

(2) Drepturile la apărare ale părților în cauză sunt pe deplin garantate în cadrul procedurilor. […]”

5. În temeiul articolului 33 alineatul (1) litera (c) din Regulamentul nr. 1/2003, Comisia a adoptat dispoziții de punere în aplicare privind, printre altele, modalitățile practice de realizare a audierilor prevăzute la articolul 27 din cuprinsul său. Dispozițiile respective sunt prevăzute în Regulamentul (CE) nr. 773/2004[6]. Potrivit articolului 12 alineatul (1) din Regulamentul nr. 773/2004, care poartă titlul „Dreptul la audiere”, Comisia trebuie să ofere părților cărora le-a adresat comunicarea privind obiecțiunile (denumită în continuare „CO”) posibilitatea de a-și elabora argumentele în cadrul unei audieri dacă acestea solicită acest lucru în observațiile scrise.

6. Articolul 14 din Regulamentul nr. 773/2004 („Desfășurarea audierilor”) prevede:

„(6) Audierile nu sunt publice. Fiecare persoană poate fi audiată separat sau în prezența altor persoane invitate să asiste, ținând seama de interesul legitim al întreprinderilor ca secretele lor de afaceri și alte informații confidențiale să nu fie divulgate.

(7) Consilierul-auditor poate permite părților cărora le-a fost adresată [CO], reclamanților, terților invitați la audiere, serviciilor Comisiei și autorităților statelor membre să pună întrebări în timpul audierii.

(8) Declarațiile făcute de fiecare persoană audiată se înregistrează. La cerere, înregistrarea audierii se pune la dispoziția persoanelor care au participat la audiere. Se ține seama de interesul legitim al părților ca secretele lor de afaceri și alte informații confidențiale să nu fie divulgate.”

7. În sfârșit, articolul 16 alineatul (1) din Regulamentul nr. 773/2004 prevede că informațiile, inclusiv documentele, nu sunt comunicate sau puse la dispoziție de către Comisie în măsura în care conțin secrete de afaceri sau alte informații confidențiale privind orice persoană.

II – **Contextul procedurii**

A – *Rezumat*

8. În măsura în care este relevant pentru prezenta procedură, potrivit hotărârii atacate[7], Comisia a analizat, în decizia contestată, situația furnizorilor principali de carbonat de calciu și de magneziu pentru industriile oțelului și gazului care au încălcat articolul 81 CE și articolul 53 din Acordul privind SEE participând, de la 7 aprilie 2004 până la 16 ianuarie 2007, la o încălcare unică și continuă

5 — Regulamentul din 16 decembrie 2002 al Consiliului privind punerea în aplicare a normelor de concurență prevăzute la articolele 81 și 82 din tratat (JO 2003, L 1, p. 1, Ediție specială, 08/vol. 1, p. 167), cu modificările ulterioare.

6 — Regulamentul (CE) nr. 773/2004 al Comisiei din 7 aprilie 2004 privind desfășurarea procedurilor puse în aplicare de Comisie în temeiul articolelor 81 și 82 din Tratatul CE (JO 2006, L 362, p. 1, Ediție specială, 08/vol. 1, p. 242), cu modificările ulterioare.

7 — Se face trimitere la punctele 1-4 din hotărârea atacată (disponibilă doar în limba germană și în limba franceză).

a acestor dispoziții. Încălcarea a constat în împărțirea piețelor, stabilirea de cote, repartizarea clienților, stabilirea prețurilor și schimburile de informații comerciale sensibile între furnizorii de carbură de calciu și granule de magneziu pe o parte semnificativă a pieței Spațiului Economic European (denumită în continuare „încălcarea în discuție”).

9. În special, Comisia a constatat, la articolul 1 litera (f) din decizia contestată, că SKW Stahl-Metallurgie GmbH (denumită în continuare „SKW”) a participat la încălcarea în discuție de la 22 aprilie 2004 până la 16 ianuarie 2007 și că SKW Stahl-Metallurgie Holding AG (denumită în continuare „SKW Holding”) a participat la această încălcare de la 30 august 2004 până la 16 ianuarie 2007. Comisia a considerat că angajații societății SKW au fost implicați în mod direct în acordurile de tip cartel și/sau practicile concertate descrise în decizia contestată în perioada menționată anterior. Între 30 august 2004 și 16 ianuarie 2007, SKW Holding a deținut în mod direct 100 % din SKW. Aceasta a determinat Comisia să considere, pe baza unei prezumții generate de dreptul de proprietate respectiv, că SKW Holding a exercitat un control efectiv asupra SKW – prezumție care, în opinia Comisiei, a fost „confirmată” prin alte elemente factuale [8] – și că SKW Holding a făcut parte dintr-o singură unitate economică împreună cu SKW și, în consecință, poate fi trasă la răspundere pentru încălcarea normelor în materie de concurență comisă de către SKW.

B – *Procedura administrativă înaintea Comisiei* [9]

10. În răspunsul lor din 6 octombrie 2008 la CO din 24 iunie 2008 adresată de Comisie, recurentele au susținut că în realitate Degussa, iar nu SKW Holding, a exercitat o influență determinantă asupra SKW și au solicitat o audiere pentru a explica această afirmație. După ce au fost invitate să se prezinte la audiere, recurentele au solicitat printr-un e-mail din 31 octombrie 2008 să fie audiate cu ușile închise cu privire la argumentele lor referitoare la rolul societății Degussa. Recurentele și-au justificat cererea prin convingerea că supraviețuirea economică a societății SKW depinde de Degussa, care a asigurat aproape toată aprovizionarea sa cu carbură de calciu, și prin faptul că SKW negocia la momentul respectiv un nou contract de furnizare cu Degussa. Recurentele au mai susținut că prezentarea punctului lor de vedere în prezența societății Degussa ar periclita grav relațiile lor comerciale și ar putea conduce la represalii. Printr-un e-mail din 5 noiembrie 2008, recurentele au sugerat, ca soluție practică, să se ofere societății Degussa accesul la prezentarea lor făcută cu ușile închise după sfârșitul anului 2008 sau după încheierea unui nou contract de furnizare. Recurentele au mai trimis un e-mail la 6 noiembrie 2008 consilierului-auditor (denumit în continuare „CA”), reiterând aceste aspecte.

11. Prin scrisoarea din 6 noiembrie 2008, CA a respins cererea de audiere cu ușile închise. Considerând că cererea nu s-a întemeiat, *stricto sensu*, pe protecția secretelor de afaceri ale recurentelor și a altor informații confidențiale, CA a analizat-o din punctul de vedere al dreptului la audiere. Observând că argumentul invocat de recurente avea ca obiect conduita societății Degussa și era necesar, pentru a fi luat în considerare ca o circumstanță atenuantă [10], să fie verificat în raport cu

8 — Aceste elemente includeau următoarele (i) SKW a făcut parte din secția Pudre și granule a SKW Holding; (ii) SKW Holding a fost implicată în contactele comerciale zilnice ale filialelor sale; (iii) SKW Holding a fost responsabilă pentru dezvoltarea strategică a societății SKW; (iv) SKW Holding a luat decizii privind personalul, angajarea și finanțarea; (v) SKW a raportat lunar date financiare către SKW Holding; (vi) SKW avea nevoie de semnătura unui membru din consiliul de administrație al SKW Holding pentru a contracta cu băncile și (vii) veniturile societății SKW au fost luate în calcul pentru stabilirea datelor privind performanța economică a SKW Holding. Comisia nu a găsit argumente în favoarea punctului de vedere potrivit căruia SKW Holding a fost doar reprezentant de vânzări al societății Evonik Degussa GmbH (denumită în continuare „Degussa”) sau investitor financiar.

9 — Se face trimitere la punctele 24-33 din hotărârea atacată.

10 — Menționăm că în scrisoarea CA din 6 noiembrie 2008 se menționează de fapt că informațiile privind conduita societății Degussa ar putea fi relevante pentru „exonerarea [recurentelor] de răspundere *sau* ca factor atenuant” (sublinierea noastră). Aceasta nu conține nicio afirmație care să confirme punctul de vedere potrivit căruia CA a analizat argumentele recurentelor doar ca argumente pentru atenuarea răspunderii (a se vedea punctul 31 de mai jos).

o declarație care trebuie să fie obținută din partea Degussa, CA a constatat totodată că o audiere cu ușile închise ar priva Degussa de dreptul său de a răspunde oral la afirmațiile recurentelor. În sfârșit, CA nu a considerat că soluția practică sugerată de recurente este fezabilă, întrucât nici rezultatul, nici durata negocierilor nu erau sigure.

12. La 10 și 11 noiembrie 2008 a avut loc o audiere.

13. Prin scrisoarea din 28 ianuarie 2009, recurentele au informat CA că între SKW și Degussa a fost încheiat un nou contract de furnizare și că nu există niciun impediment pentru desfășurarea unei audieri în prezența societății Degussa. În consecință, ele au solicitat să li se ofere posibilitatea de a-și expune punctele de vedere referitoare la conduita Degussa, pe care nu le-au prezentat la audiere, în cadrul unei audieri suplimentare.

14. Prin scrisoarea din 3 februarie 2009, CA a refuzat cererea de audiere suplimentară, considerând că dreptul la audiere este generat de emiterea unei CO și se acordă o singură dată. Totuși, CA a permis recurentelor să depună observații scrise suplimentare referitoare la aspectul respectiv, stabilind un nou termen în acest scop.

15. În sfârșit, prin scrisoarea din 10 februarie 2009 adresată CA, recurentele și-au exprimat dezacordul față de poziția adoptată de acesta. Ele au susținut că dreptul de a fi audiate oral nu este o „șansă unică”, care se acordă o singură dată, ci trebuie să fie asigurat pe parcursul întregii proceduri. Având în vedere faptul că argumentele scrise prezentate deja de recurente nu au atras atenția Comisiei asupra rolului societății Degussa și dependenței societății SKW în raport cu Degussa, recurentele nu au fost de acord cu ideea că posibilitatea de a depune o declarație scrisă ar putea înlocui dreptul la audiere orală.

16. La 9 iulie 2009, CA a emis raportul său final referitor la proiectul de decizie privind încălcarea în discuție [11], care include observațiile sale legate de cererea de audiere cu ușile închise formulată de recurente. CA a concluzionat în raportul său că proiectul de decizie conține numai obiecțiuni cu privire la care părților li s-a acordat posibilitatea de a-și face cunoscute părerile și că dreptul tuturor participanților la proceduri de a fi audiați a fost respectat.

III – **Procedura înaintea Tribunalului**

17. Prin cererea depusă la 1 octombrie 2009, recurentele au introdus o acțiune în anularea deciziei contestate. Recurentele au invocat șase motive de anulare care constau în (i) încălcarea dreptului la audiere; (ii) aplicarea eronată a articolului 81 CE; (iii) încălcarea obligației de motivare; (iv) încălcarea principiului egalității de tratament; (v) încălcarea articolelor 7 și 23 din Regulamentul nr. 1/2003, precum și a principiului proporționalității și a principiului legalității sancțiunilor și (vi) încălcarea articolului 23 alineatul (2) din Regulamentul nr. 1/2003.

18. În urma ședinței publice care a avut loc la 16 aprilie 2013, Tribunalul a respins, prin hotărârea atacată, toate motivele de anulare și, în consecință, acțiunea. Mai mult, a dispus ca recurentele să suporte propriile cheltuieli de judecată și pe cele ale Comisiei.

IV – **Procedura înaintea Curții și concluziile părților**

19. Prin recursul formulat, depus la Curte la 2 aprilie 2014, recurentele solicită Curții:

— anularea hotărârii atacate în întregime în măsura în care a respins cererile recurentelor și admiterea în totalitate a cererilor formulate în primă instanță;

11 — JO 2009, C 301, p. 16 și 17.

— cu titlu subsidiar, anularea în parte a hotărârii atacate;

— cu titlu mai subsidiar, reducerea *ex aequo et bono* a amenzilor aplicate recurentelor potrivit articolului 2 literele (f) și (g) din decizia contestată;

— cu titlu încă mai subsidiar, anularea hotărârii atacate și trimiterea cauzei spre rejudecare la Tribunal, precum și

— obligarea Comisiei la plata cheltuielilor de judecată.

20. Prin memoriul în răspuns, depus la Curte la 13 iunie 2014, Comisia solicită Curții:

— respingerea recursului, precum și

— obligarea recurentelor la plata cheltuielilor de judecată.

21. Recurentele și Comisia și-au prezentat argumentele orale în cadrul ședinței din 13 mai 2015.

V – **Analiză**

A – *Considerații introductive*

22. Recurentele au invocat patru motive de recurs în sprijinul cererilor formulate, care sunt în esență următoarele: (i) prin faptul că nu a sancționat încălcarea de către Comisie a drepturilor procedurale ale recurentelor pe parcursul procedurii administrative, precum dreptul la o audiere echitabilă, Tribunalul a săvârșit o eroare de drept și, mai mult, a încălcat principiul proporționalității și interdicția aprecierii anticipate a probelor; (ii) prin neluarea în considerare a faptului că pârâta a aplicat în mod eronat articolul 101 TFUE, precum și obligația de motivare vizată la articolul 296 TFUE, Tribunalul a săvârșit de asemenea o eroare de drept; (iii) prin menținerea deciziei contestate, Tribunalul a încălcat principiul clarității sancțiunilor și pe cel al individualizării pedepselor și a sancțiunilor; în sfârșit, (iv) Tribunalul a săvârșit o eroare de drept statuând că un argument invocat de recurente pe parcursul procedurii este nou și deci inadmisibil. Vom aborda imediat pe scurt al doilea, al treilea și al patrulea motiv.

23. Lăsând deoparte problema admisibilității *primului aspect al celui de al doilea motiv de recurs* – cu care Comisia nu este de acord –, recurentele susțin că Tribunalul nu a ținut cont de faptul că se susține că SKW Holding nu are niciun interes economic legat de încălcarea în discuție. Curtea a statuat însă că, în cazul în care Comisia a reușit să strângă mijloace de probă scrise în susținerea încălcării pretinse și aceste probe sunt suficiente pentru a demonstra existența unui acord de natură anticoncurențială, nu este necesar să se analizeze problema dacă întreprinderea acuzată avea un interes comercial în acel acord[12]. Prin urmare, acest aspect al celui de al doilea motiv de recurs este inoperant.

24. În cadrul celui de *al doilea aspect al celui de al doilea motiv de recurs*, recurentele susțin că menținerea deciziei contestate de către Tribunal s-a bazat pe o interpretare eronată a articolului 296 TFUE. Mai concret, ele afirmă că Tribunalul nu a abordat aspectul neanalizării tuturor argumentelor lor de către Comisie, care și-a încălcat astfel obligația „consolidată” de motivare în ceea ce privește stabilirea răspunderii unei societăți-mamă pentru conduita filialei sale. Totuși, după cum am

12 — Hotărârea Sumitomo Metal Industries și Nippon Steel/Comisia (C-403/04 P și C-405/04 P, EU:C:2007:52, punctul 46). A se vedea în acest sens și Hotărârea Aalborg Portland și alții/Comisia (C-204/00 P, C-205/00 P, C-211/00 P, C-213/00 P, C-217/00 P și C-219/00 P, EU:C:2004:6, punctul 335).

menționat în altă parte, nu credem că Curtea a statuat în mod expres că există o obligație de motivare consolidată într-o asemenea situație [13]. În orice caz, credem că Tribunalul a analizat în mod corespunzător motivarea deciziei contestate, înlăturând unul dintre motivele furnizate de Comisie pe parcursul procedurii ca fiind eronat (deși în mod inutil). Astfel, Tribunalul nu a interpretat în mod eronat articolul 296 TFUE și, prin urmare, al doilea aspect al celui de al doilea motiv de recurs este, de asemenea, nefondat.

25. Argumentul invocat de recurente în *al treilea motiv de recurs*, potrivit căruia Comisia ar fi trebuit să specifice modul concret de repartizare – *inter partes* – a amenzii între participanții la cartel, a fost respins în Hotărârea Comisia/Siemens Österreich și alții [14], pronunțată după formularea prezentului recurs. Din hotărârea respectivă rezultă că nici acest motiv de recurs nu este întemeiat, în pofida încercării recurentelor de a-și nuanța punctul de vedere în cadrul ședinței.

26. În sfârșit, este inutil să analizăm *al patrulea motiv de recurs*. Prin intermediul acestuia, recurentele reproșează Tribunalului faptul că a declarat inadmisibil același argument cu privire la repartizarea amenzii invocat în cadrul celui de al treilea motiv de recurs. Prin urmare, al patrulea motiv de recurs este inoperant, având în vedere hotărârea menționată anterior.

27. În consecință, trecem la analizarea primului motiv de recurs.

B – *Primul motiv de recurs*

1. Constatările din hotărârea atacată [15]

28. La punctele 35-40 din hotărârea atacată, după ce a reamintit inițial importanța dreptului la apărare și a privilegiului legat de secretele de afaceri și de alte informații confidențiale, Tribunalul a procedat la interpretarea articolului 14 alineatul (6) din Regulamentul nr. 773/2004. Considerând că nu este exclusă, potrivit acestei dispoziții, desfășurarea audierilor în prezența altora, Tribunalul a observat în continuare că trebuie să se țină cont de interesul legitim al întreprinderilor privind nedivulgarea secretelor lor de afaceri și a altor informații confidențiale. Aceasta a determinat Tribunalul să atribuie Comisiei sarcina realizării unui echilibru adecvat, în fiecare caz în parte, între scopul de a proteja dreptul la apărare al întreprinderilor care se presupune că ar fi încălcat normele de concurență din dreptul Uniunii, pe de o parte, și interesul legitim al terților în nedivulgarea secretelor lor de afaceri și a altor informații confidențiale pe parcursul investigației, pe de altă parte.

29. Tribunalul a analizat apoi, la punctul 41 din hotărârea atacată, aspectul dacă argumentele pe care recurentele urmăresc să le prezinte cu ușile închise sunt cruciale pentru apărarea lor.

30. În această privință, Tribunalul a reținut la punctele 42-44 din hotărârea atacată că, potrivit constatărilor Comisiei, doar personalul sau conducerea societății SKW a participat în mod direct la încălcarea în discuție. Dimpotrivă, răspunderea SKW Holding pentru aceeași încălcare a normelor privind concurența a rezultat din faptul că a exercitat o influență decisivă asupra SKW. Tribunalul a constatat apoi, la punctele 47-52 din hotărârea atacată, că recurentele nu au explicat în ce mod le-ar exonera de propria răspundere posibilitatea ca Degussa să fi exercitat o influență determinantă asupra SKW. În mod special, instanța a statuat în continuare că problema dacă Degussa a exercitat o asemenea influență asupra SKW este irelevantă pentru aspectul dacă SKW Holding a răsturnat în mod efectiv prezumția privind exercitarea unei influențe decisive legate de cota sa de proprietate de 100 % din SKW.

13 — A se vedea Concluziile noastre prezentate în cauza Total/Comisia (C-597/13 P, EU:C:2015:207, punctul 133).

14 — C-231/11 P-C-233/11 P, EU:C:2014:256, care infirmă Hotărârea Siemens și VA Tech Transmission & Distribution/Comisia (T-122/07-T-124/07, EU:T:2011:70).

15 — Se face trimitere la punctele 19-63 din hotărârea atacată.

31. Pe acest temei, Tribunalul a concluzionat, la punctele 53-56 din hotărârea atacată, că argumentele recurentelor nu sunt oricum de natură să le exonereze de răspundere. Tribunalul a dedus de aici că în scrisoarea CA din 6 noiembrie 2008 (a se vedea punctul 11 de mai sus) s-a analizat în mod corect cererea de audiere cu ușile închise doar din perspectiva rolului societății Degussa ca circumstanță atenuantă, întrucât argumentele aduse de recurente în sprijinul acesteia ar putea să le fie utile doar din acest punct de vedere. În acest sens, Tribunalul a considerat că analiza implicării societății Degussa ca factor atenuant pentru răspunderea recurentelor ar trebui să fie evaluată în cadrul celui de al doilea aspect al celui de al cincilea motiv de anulare.

32. În ceea ce privește primul motiv de anulare, Tribunalul a considerat, la punctele 57-63 din hotărârea atacată, că argumentul potrivit căruia rolul societății Degussa ar trebui să fie luat în considerare ca circumstanță atenuantă în favoarea recurentelor ar conduce, dimpotrivă, la creșterea răspunderii societății Degussa. Prin urmare, CA a concluzionat în mod corect că nu se poate acorda o audiere cu ușile închise, întrucât Degussa are dreptul să răspundă la astfel de afirmații. Tribunalul a fost de acord cu CA în ceea ce privește faptul că soluția practică propusă de recurente nu respectă dreptul societății Degussa de a răspunde oral la acuzațiile lor în cadrul audierii. Ținând cont de faptul că desfășurarea corespunzătoare a procedurii administrative necesită adoptarea unei decizii într-un termen rezonabil, Tribunalul a considerat că o audiere suplimentară de către CA poate fi refuzată în mod legal, în opinia instanței menționate părțile neavând dreptul la o nouă audiere de fiecare dată când dispare un obstacol în calea prezentării unor argumente. În sfârșit, având în vedere că recurentele au primit din partea CA permisiunea de a prezenta comentarii scrise suplimentare, Tribunalul a respins primul motiv de anulare invocat de acestea.

2. Argumentele părților

33. Recurentele susțin că Tribunalul nu a recunoscut faptul că respingerea de către Comisie a cererii lor de audiere cu ușile închise reprezintă o încălcare a unei cerințe procedurale esențiale. Refuzul a fost în mod vădit disproporționat, printre altele, întrucât cererea lor este în întregime rezonabilă și nu afectează drepturile procedurale ale altor părți. În consecință, Tribunalul nu a respectat dreptul la apărare, deși articolul 27 alineatul (2) din Regulamentul nr. 1/2003 prevede că „[d]repturile la apărare ale părților în cauză sunt pe deplin garantate în cadrul procedurilor”. O audiere în prezența societății Degussa nu ar oferi recurentelor posibilitatea de a-și explica punctul de vedere Comisiei, întrucât au temeri legate de eventualele represalii din partea societății menționate. Acesta este motivul pentru care recurentele au solicitat o ședință scurtă cu ușile închise de aproximativ 30 de minute. Mai mult, recurentele au propus – fără rezultat – mai multe soluții alternative, susținând că acestea ar fi asigurat respectarea dreptului lor la audiere.

34. Recurentele susțin că Tribunalul, la fel ca și Comisia înaintea sa, a ignorat în mod vădit interesele lor legitime. Se referă la articolul 14 alineatul (6) din Regulamentul nr. 773/2004, cu privire la interesul întreprinderilor ca secretele lor de afaceri să nu fie divulgate. Ele au mai susținut că dacă se poate acorda o audiere cu ușile închise pentru protejarea secretelor de afaceri (și care trebuie să se acorde atunci când nu există altă modalitate de protejare a secretelor), cu atât mai mult ea trebuie să fie acordată în cazul în care o asemenea audiere asigură, după toate probabilitățile, protecția adecvată a dreptului la apărare al întreprinderii respective și că, în lipsa unei astfel de audieri, este amenințată însăși existența întreprinderii în cauză.

35. Recurentele susțin că doar o audiere oferă posibilitatea angajării unui dialog cu Comisia pentru a elimina dubiile și a răspunde la orice întrebări care ar putea apărea. Deși Tribunalul a reținut în mod corect, la punctele 38-62 din hotărârea atacată, că trebuie să se stabilească un echilibru între interesele întreprinderii care solicită o audiere cu ușile închise și cele ale altor întreprinderi care trebuie să se poată apăra împotriva unor posibile acuzații, instanța menționată a considerat în mod eronat că

interesele acestora din urmă sunt mai importante și justifică respingerea soluțiilor alternative propuse de recurente. Procedând astfel, Tribunalul a săvârșit o eroare prin faptul că nu a obligat Comisia să acorde prioritate soluției care ar fi împăcat interesele tuturor părților implicate și, în consecință, acesta a comparat interesele contrare în mod disproporționat de nefavorabil pentru interesele recurentelor.

36. Recurentele susțin în continuare că, prin afirmațiile potrivit cărora argumentele lor nu sunt de natură să le exonereze de răspundere și că problema controlului societății Degussa asupra SKW este irelevantă pentru analizarea răspunderii SKW Holding, pe de o parte, Tribunalul și-a spus în mod nelegal părerea cu anticipație în privința dovezilor. Pe de altă parte, Tribunalul nu a ținut cont de faptul că dovada exercitării continue a controlului de către o companie asupra fostei sale filiale poate pune sub semnul întrebării influența noii societăți-mamă asupra filialei respective. Ele mai susțin că argumentul lor legat de rolul societății Degussa nu a fost doar un argument pentru atenuarea răspunderii, ci și pentru lipsa oricărei răspunderi a SKW Holding.

37. În sfârșit, în ceea ce privește efectele încălcării drepturilor lor procedurale, recurentele susțin că, după cum au declarat în primă instanță, este suficientă anularea deciziei contestate pentru că, dacă nu ar fi existat eroarea procedurală săvârșită de Comisie, ar fi fost posibil ca procedura administrativă să fi avut un rezultat diferit.

38. Comisia contestă în totalitate argumentele recurentelor. În ceea ce privește influența exercitată de SKW Holding asupra SKW, Comisia susține că critica recurentelor nu se referă la aplicarea unui standard eronat în materie de probațiune, ci mai degrabă la constatările de fapt și evaluarea probelor de către Tribunal, fără să se invoce un motiv legat de denaturarea probelor. Or, o astfel de critică este inadmisibilă în recurs.

3. Apreciere

a) Admisibilitatea

39. În ceea ce privește excepția de inadmisibilitate ridicată „en passant” de Comisie (a se vedea punctul 38 de mai sus), reamintim că, prin intermediul primului lor motiv de recurs, recurentele nu pun sub semnul întrebării răspunderea SKW Holding cauzată de exercitarea unei influențe decisive asupra SKW (aspect care se află, în schimb, în centrul celui de al doilea motiv de recurs al acestora), ci invocă mai degrabă o încălcare a drepturilor lor procedurale, și anume a dreptului de a fi audiate în mod eficient. În opinia lor, Tribunalul a săvârșit o eroare de drept căutând echilibrul adecvat între interesele recurentelor de a obține o audiere cu ușile închise și cele ale altor părți – în special Degussa – de a putea răspunde la afirmațiile recurentelor, precum și atunci când a respins propunerile lor alternative. Aceasta este o problemă de drept pe care Curtea are competența să o soluționeze, în conformitate cu articolul 256 alineatul (1) TFUE și cu articolul 58 din statut.

b) Considerații generale privind dreptul la audiere în cadrul procedurilor administrative în fața Comisiei

40. Procedura administrativă în fața Comisiei în cadrul procedurilor desfășurate în temeiul articolului 101 TFUE este împărțită în două etape distincte și succesive, fiecare cu propria logică: o etapă a investigației prealabile și o etapă *inter partes*. Investigația prealabilă, care durează până la CO, este destinată să permită Comisiei să strângă toate elementele relevante care confirmă sau nu confirmă existența unei încălcări a normelor de concurență și să adopte o primă poziție cu privire la modul în care urmează să fie desfășurată în continuare procedura. Etapa contradictorie, care se întinde de la momentul notificării CO până la adoptarea deciziei finale, este destinată să permită Comisiei să se pronunțe definitiv asupra încălcării imputate. Partea în cauză nu este informată decât la începutul etapei *inter partes*, prin intermediul CO, în legătură cu toate elementele esențiale pe care Comisia se

întemeiază în acest stadiu al procedurii. În consecință, numai după trimiterea CO, partea respectivă poate invoca pe deplin dreptul său la apărare [16].

41. În ceea ce privește etapa *inter partes*, dreptul la audiere poate fi exercitat în două faze consecutive: în scris și oral.

42. În cadrul primei faze, potrivit articolului 10 alineatul (1) din Regulamentul nr. 773/2004, Comisia trebuie să informeze părțile interesate cu privire la obiecțiunile ridicate împotriva lor, iar CO este notificată în scris fiecăreia dintre părțile împotriva cărora au fost ridicate obiecțiuni. Articolul 10 alineatele (2) și (3) din regulamentul amintit prevede dreptul de a răspunde la CO în scris într-un termen stabilit de Comisie, prin menționarea tuturor faptelor relevante pentru apărare. Comisia nu este obligată să analizeze observațiile scrise primite după expirarea sa.

43. Potrivit articolului 16 alineatul (2) din Regulamentul nr. 773/2004, părțile care răspund la CO trebuie să semnaleze informațiile pe care le consideră confidențiale indicând motive în acest sens și furnizează o versiune separată neconfidențială în cadrul termenului pentru prezentarea răspunsului la CO. În conformitate cu articolul 16 alineatul (3) din acesta, Comisia poate, din oficiu, să ceară părților să facă același lucru. În absența unor indicații contrare, Comisia poate presupune că informațiile nu sunt confidențiale potrivit articolului 16 alineatul (4). În acest context, trebuie avut în vedere faptul că părțile pot solicita accesul la dosar în temeiul articolului 15 alineatul (1) din regulament în ceea ce privește informațiile neconfidențiale.

44. Din cele de mai sus rezultă că părțile sunt cele care trebuie să aprecieze exact cât de multe sau cât de puține informații doresc să furnizeze Comisiei în răspunsul lor scris. Atunci când fac aprecierea respectivă, ele trebuie să stabilească dacă doresc să ofere informații de natură confidențială și, în caz afirmativ, să specifice acest lucru. În mod inevitabil, în cazul în care Comisia nu este de acord cu natura confidențială a informațiilor – sub rezerva unui posibil control judiciar exercitat de instanțele Uniunii –, o parte care furnizează asemenea informații se expune riscului comercial ca o altă parte să poată obține informațiile în cauză prin consultarea dosarului.

45. În ceea ce privește a doua fază, respectiv dreptul la audiere orală – care nu a fost întotdeauna un drept inerent [17] –, părțile au dreptul, potrivit articolului 12 alineatul (1) din Regulamentul nr. 773/2004, să se prezinte la o audiere în fața Comisiei, cu condiția să fi prezentat o cerere în acest sens în răspunsul lor la CO.

46. Audierea are loc în conformitate cu articolul 14 din Regulamentul nr. 773/2004. Potrivit articolului 14 alineatul (6) din acesta, persoanele pot fi audiate fie separat, fie în prezența altor persoane, ținând seama de interesul legitim ca secretele de afaceri și alte informații confidențiale să nu fie divulgate. Declarațiile făcute de fiecare persoană se înregistrează în temeiul articolului 14 alineatul (8) din regulament, iar înregistrările respective se pun la dispoziția persoanelor care au participat la audiere, ținând seama din nou de necesitatea protejării informațiilor confidențiale ale părților.

16 — A se vedea Hotărârea Elf Aquitaine/Comisia (C-521/09 P, EU:C:2011:620, punctele 113 și 115).

17 — Dispozițiile din dreptul Uniunii au fluctuat de-a lungul timpului. Potrivit articolului 7 alineatul (1) din Regulamentul nr. 99/63/CEE al Comisiei din 25 iulie 1963 privind audierile prevăzute la articolul 19 alineatele (1) și (2) din Regulamentul nr. 17 al Consiliului (JO 1963, 127, p. 2268), Comisia „acordă persoanelor care au solicitat aceasta în observațiile lor scrise posibilitatea să își prezinte argumentele oral, dacă persoanele respective demonstrează un interes suficient sau în cazul în care Comisia intenționează să le aplice o amendă sau penalități cu titlu cominatoriu”. Ulterior, articolul 8 din Regulamentul (CE) nr. 2842/98 al Comisiei din 22 decembrie 1998 privind audierea părților în anumite proceduri în conformitate cu articolele 85 și 86 din Tratatul CE (JO 1998, L 354, p. 18) a precizat pur și simplu în legătură cu rolul Comisiei că aceasta „poate, atunci când este cazul, să acorde solicitanților și reclamanților posibilitatea de a-și exprima oral punctele de vedere, dacă ei solicită aceasta în observațiile lor scrise”.

47. Astfel, formularea unei cereri de audiere orală este opțională pentru părțile care au răspuns la o CO. Exercitarea acestei opțiuni constituie o altă decizie de afaceri, în considerarea căreia trebuie să se țină cont de posibilitatea prezenței altor părți și de faptul că informațiile divulgate ar putea ajunge la cunoștința altora. Totuși, trebuie să subliniem că nu există nicio obligație de a participa la o audiere orală.

48. În sfârșit, dar nu în ultimul rând, dreptul la audiere prezintă un aspect de fond esențial: protecția procedurală efectivă a părților interesate. Astfel, în procedurile în care se pot aplica amenzi, observarea dreptului la apărare este un principiu fundamental al dreptului Uniunii care trebuie să fie respectat, chiar și în procedurile administrative [18]. Potrivit articolului 11 alineatul (2) din Regulamentul nr. 773/2004, în deciziile sale, Comisia se referă numai la obiecțiunile în privința cărora părțile cărora le adresează o CO au avut posibilitatea de a prezenta observații.

49. Totuși, particularitatea prezentei cauze este că, în realitate, soluționarea sa depinde de *forma* pe care ar trebui să o ia dreptul la audiere în fața Comisiei, iar nu de fondul său. Din acest punct de vedere, a fi audiat în scris, iar nu oral, nu este în sine o problemă. Potrivit jurisprudenței Curții Europene a Drepturilor Omului (denumită în continuare „CEDO”), în procedurile administrative care pot conduce la aplicarea unei sancțiuni, este suficient ca părțile să aibă ulterior dreptul la audiere orală în fața unei instanțe imparțiale și independente [19].

c) Analiza primului motiv de recurs

50. Distingem două argumente principale în primul motiv de recurs al recurentelor, ambele întemeiate pe dreptul la audiere: în primul rând, în mod nelegal Tribunalul nu a sancționat Comisia pentru faptul că a respins cererea lor de audiere cu ușile închise, pronunțându-se nelegal în mod anticipat asupra probelor cu această ocazie. În al doilea rând, Tribunalul a acționat disproporționat prin faptul că nu a reproșat Comisiei neacceptarea soluțiilor alternative propuse de recurente. Vom analiza fiecare argument pe rând mai jos.

i) Drept la audiere cu ușile închise?

51. Începem prin a observa că, după câte se pare, CA a considerat că informațiile pe baza cărora recurentele au încercat să justifice cererea lor de audiere cu ușile închise puteau să conducă, din punct de vedere calitativ, la acordarea unei astfel de audieri [20].

52. Oricum ar fi, după părerea noastră nu există un drept la audiere cu ușile închise [21].

53. Nicăieri în Regulamentul nr. 1/2003 sau în Regulamentul nr. 773/2004 nu este menționat un astfel de drept. În special, potrivit articolului 12 alineatul (1) din Regulamentul nr. 773/2004, Comisia trebuie pur și simplu să ofere părților cărora le-a adresat CO posibilitatea de a-și elabora argumentele în cadrul unei audieri orale, dacă acestea solicită acest lucru în observațiile scrise. Totuși, în ceea ce privește audierea cu ușile închise dispoziția respectivă tace.

18 — A se vedea Hotărârea Thyssen Stahl/Comisia (C-194/99 P, EU:C:2003:527, punctul 30 și jurisprudența citată).

19 — A se vedea printre altele Curtea Europeană a Drepturilor Omului, Hotărârea Flisar împotriva Sloveniei din 29 septembrie 2011, nr. 3127/09, § 33-35. Mai mult, audierile orale nu sunt întotdeauna obligatorii în toate procedurile judiciare care implică sancțiuni penale; a se vedea printre altele Curtea Europeană a Drepturilor Omului, Hotărârea Jussila împotriva Finlandei [GC], nr. 73053/01, § 43, CEDO 2006-XIII.

20 — Totuși, aceasta nu a împiedicat Comisia să reitereze, în primul rând, aspectul că recurentele au recunoscut faptul că Degussa trebuie să fi avut cunoștință că recurentele au răspuns la CO într-un mod nefavorabil pentru Degussa și, în al doilea rând, că Degussa trebuie să fi cunoscut totodată motivele pentru care recurentele au susținut că Degussa controla SKW de la distanță, punând astfel sub semnul întrebării natura confidențială a informațiilor față de Degussa.

21 — În afară de abandonarea completă a dreptului la o audiere orală, nu există, pentru acest motiv, nici un drept de a *nu* fi audiat cu ușile închise.

54. În mod similar, nici textul, nici contextul, nici scopul articolului 14 din Regulamentul nr. 773/2004 – în mod particular articolul 14 alineatul (6) – nu prevăd un asemenea drept.

55. Potrivit *textului* articolului 14 alineatul (6) din Regulamentul nr. 773/2004, fiecare persoană *poate* fi audiată separat sau în prezența altor persoane invitate să asiste, ținând seama de interesul legitim al întreprinderilor ca secretele lor de afaceri și alte informații confidențiale să nu fie divulgate. Mai mult decât o simplă autorizare, aceasta presupune o opțiune, nu o obligație. Din articolul 14 alineatul (6) a doua teză din regulamentul menționat rezultă că opțiunea în cauză depinde de aprecierea Comisiei cu privire la interesul întreprinderilor ca secretele lor de afaceri și alte informații confidențiale să nu fie divulgate.

56. În opinia noastră, recurentele susțin în esență că se impune ca „poate”, în acest caz, să fie considerat ca fiind echivalent cu „trebuie”. Totuși, pe lângă că este absurd, acest argument nu poate fi acceptat pentru o serie de motive.

57. În primul rând, contextul articolului 14 alineatul (6) din Regulamentul nr. 773/2004 confirmă punctul de vedere potrivit căruia acordarea unei audieri cu ușile închise depinde de aprecierea CA. Potrivit articolului 14 alineatul (7) din Regulamentul nr. 773/2004, CA *poate* permite părților cărora le-a fost adresată CO, reclamanților și terților invitați la audiere să pună întrebări în timpul audierii. De asemenea, titlul articolului 14 din Regulamentul nr. 773/2004 („Desfășurarea audierilor”) sugerează că scopul articolului 14 este în principal stabilirea de norme pentru a asigura buna desfășurare a audierilor orale în fața CA, fapt care implică în mod necesar deținerea de către acesta a unei competențe discreționare. Dimpotrivă, atunci când se acordă întreprinderilor anumite drepturi (sau se stabilește o anumită obligație pentru CA), ele sunt specificate în mod clar în textul propriu-zis, de exemplu articolul 12 alineatul (1) sau articolul 14 din Regulamentul nr. 773/2004, acesta din urmă utilizând, în mai multe rânduri, termeni neechivoci. Cu greu poate fi aceasta o coincidență.

58. Mai mult, nici *scopul* Regulamentului nr. 773/2004 nu sugerează existența unui drept la audiere cu ușile închise. Reamintim că din articolul 33 alineatul (1) litera (c) din Regulamentul nr. 1/2003 rezultă că Regulamentul nr. 773/2004 este destinat să stabilească modalitățile practice pentru garantarea faptului că întreprinderilor care sunt supuse procedurilor desfășurate de Comisie *li se oferă posibilitatea de a fi audiate* cu privire la aspectele față de care Comisia a formulat obiecțiuni, iar deciziile finale se întemeiază doar pe obiecțiunile în privința cărora părțile implicate *au putut să prezinte observații*. Dimpotrivă, scopul regulamentului menționat nu este să garanteze faptul că întreprinderile sunt *în mod efectiv* audiate (cu atât mai puțin cu ușile închise) – aspect crucial, revine întreprinderilor să solicite aceasta. În plus, așa cum s-a menționat, absența unui drept la audiere cu ușile închise pare neproblematică din perspectiva drepturilor fundamentale (a se vedea punctul 49 de mai sus). Am dori să adăugăm că faptul că recurentele consideră că este mai eficient să fie audiate oral decât în scris este o chestiune de preferință, iar nu de drept.

59. La un nivel mai general, procedura înaintea Comisiei pare să reflecte un principiu nescris potrivit căruia competența de a decide dacă o audiere trebuie să aibă loc cu ușile închise aparține organismului imparțial care realizează audierea (care trebuie să o exercite din oficiu sau la cerere). Astfel, după cum este pe deplin conștientă Curtea, în procedurile desfășurate înaintea instanțelor Uniunii, decizia de a realiza o ședință cu ușile închise nu aparține părților, ci mai degrabă organului judiciar [22]. Același lucru este valabil pentru ședințele care au loc înaintea CEDO [23]. În plus, reamintim că, în procedurile judiciare, o cerere de audiere *ex parte* cu ușile închise – adică un interval de timp petrecut de o singură parte împreună cu organul judiciar – trebuie să fie considerată ca fiind profund nelegală [24].

22 — A se vedea articolul 31 din statut, articolul 79 alineatul (1) din Regulamentul de procedură al Curții de Justiție, articolul 109 din Regulamentul de procedură al Tribunalului și articolul 63 alineatul (2) din Regulamentul de procedură al Tribunalului Funcției Publice.

23 — A se vedea punctul 63 din Regulamentul CEDO din 1 iunie 2015; a se vedea și articolul A1 alineatul (5).

24 — A se vedea în acest sens Hotărârea ZZ (C-300/11, EU:C:2013:363, punctul 56).

60. Totuși, acest scenariu neobișnuit nu este relevant pentru cazul în speță, fiind de o importanță crucială aspectul că procedura în fața Comisiei este de natură administrativă și că instituția menționată nu este un organ judiciar. În orice caz, procedura este *inter partes* între partea respectivă și Comisie, mai degrabă decât acuzatorială între părți private suspectate că ar fi participat la o încălcare dată. O consecință a acestei împrejurări este că, de exemplu, Comisia nu are obligația de a acorda părților posibilitatea unei audieri încrucișate a martorilor și a unei analize a declarațiilor lor în etapa investigării [25] (sau, în aceeași logică, în etapa *inter partes*). Totuși, aceasta înseamnă totodată că este posibilă aplicarea unor sancțiuni de către Comisie doar pentru încălcări ale normelor de concurență cu privire la care părțile au putut să prezinte observații. Prin urmare, dacă o parte urmărește să divulge informații care sunt confidențiale și de natură a inculpa o altă parte la procedura administrativă, considerăm că este de la sine înțeles faptul că, presupunând că Comisia dorește să se întemeieze pe informațiile respective, ea trebuie să emită o CO complementară adresată celeilalte părți [26] (Comisia nefiind obligată să „ancheteze” motive suplimentare). Rezultă din cele de mai sus că, în cazul de față, nu exista nicio obligație de a ține cont de interesele societății Degussa: în măsura în care Comisia ar fi dorit să sancționeze și Degussa pe baza informațiilor furnizate de recurente, ar fi trebuit să emită o CO suplimentară. Motivele furnizate de CA pentru refuzul audierii cu ușile închise, confirmate de Tribunal, erau prin urmare incorecte [27].

61. În lumina observațiilor generale de mai sus, nu este deloc surprinzător că revine CA să decidă dacă să realizeze o audiere orală separată a părții respective atunci când pare oportun, de exemplu în vederea protejării secretelor de afaceri sau a altor informații confidențiale ale unei părți. Astfel, funcționarii Uniunii Europene au obligația de a respecta astfel de secrete [28] și, după cum am menționat, procedura administrativă se desfășoară potrivit normelor concepute în acest scop. Totuși, este interesant că textul articolului 14 alineatul (6) din Regulamentul nr. 773/2004 nu face distincție, din perspectiva confidențialității, între audierile cu ușile închise și cele comune.

62. Ajungem astfel la următorul nostru argument: nimic din textul Regulamentului nr. 773/2004 nu susține punctul de vedere potrivit căruia informațiile furnizate la o audiere cu ușile închise – sau, mai exact, *separată* – ar putea fi considerate în mod automat confidențiale. Aceasta depinde exclusiv de ceea ce este spus la o asemenea audiere. De fapt, spre deosebire de cererile de aplicare a regimului de confidențialitate în privința observațiilor scrise referitoare la CO, care necesită o evaluare *ex post*, atunci când primește o cerere de audiere cu ușile închise, Comisia trebuie să facă o evaluare preliminară *ex ante* cu privire la aspectul dacă informațiile pe care partea intenționează să i le comunice sunt efectiv confidențiale. Cu riscul de a face o afirmație evidentă, divulgarea informațiilor neconfidențiale furnizate pe parcursul unei audieri cu ușile închise nu poate fi refuzată în mod legal altor părți care solicită accesul la dosar.

63. Prin urmare, o parte a cărei cerere de audiere cu ușile închise este refuzată va trebui să analizeze cu atenție dacă mai dorește să participe la audierea orală comună și, în caz afirmativ, ce să spună. Partea respectivă nu este obligată să divulge informații confidențiale în fața tuturor participanților. Alternativ, partea în cauză ar putea să prefere, la un moment anterior, să prezinte informații confidențiale în scris Comisiei în răspunsul său la CO și să solicite păstrarea confidențialității acestora. Aceasta ar putea implica totodată asumarea unui risc comercial, dar, în funcție de împrejurări, ar putea fi o opțiune mai bună decât solicitarea unei audieri cu ușile închise. În consecință, procedura administrativă garantează că părțile pot decide dacă să furnizeze Comisiei informații pe care le consideră confidențiale și, în caz afirmativ, dacă ar trebui să le prezinte oral sau în scris (deși este

25 — A se vedea în acest sens Hotărârea Aalborg Portland și alții/Comisia (C-204/00 P, C-205/00 P, C-211/00 P, C-213/00 P, C-217/00 P și C-219/00 P, EU:C:2004:6, punctul 200).

26 — A se vedea în acest sens Hotărârea LG Display și LG Display Taiwan/Comisia [T-128/11, EU:T:2014:88, punctul 110 și jurisprudența citată (menținută prin Hotărârea LG Display și LG Display Taiwan/Comisia, C-227/14 P, EU:C:2015:258)].

27 — Totuși, ar trebui să fie clar faptul că obligația de motivare este o chestiune separată de cea a temeiniciei motivelor; a se vedea printre altele Hotărârea Țările de Jos/Comisia (C-159/01, EU:C:2004:246, punctul 65 și jurisprudența citată).

28 — A se vedea articolul 339 TFUE, articolul 28 din Regulamentul nr. 1/2003 („Secretul profesional”) și articolul 16 din Regulamentul nr. 773/2004 („Identificarea și protecția informațiilor confidențiale”).

adevărat că ele nu au ultimul cuvânt cu privire la problema confidențialității). Astfel, exercitarea dreptului la audiere implică în mod invariabil decizii comerciale pentru părți [29]. Prezenta cauză o arată: recurentele au preferat (din motive ușor de înțeles) să acorde prioritate unui scop comercial – supraviețuirea economică – în raport cu altul, adică posibilitatea scăderii amenzilor.

64. Evident, atunci când Comisia divulgă în mod ilegal informații confidențiale, partea are dreptul să introducă o acțiune în despăgubire în temeiul articolului 268 TFUE [30]. Totuși, este vital să nu uităm că aspectul dacă informațiile ar putea fi divulgate în mod legal este independent de exercitarea dreptului la audiere. Altfel spus, divulgarea ilegală de informații confidențiale nu afectează neapărat validitatea unei decizii de aplicare a unor amenzi care a fost luată de Comisie.

65. În sfârșit, deși decizia privind aprobarea unei audieri cu ușile închise rămâne la aprecierea Comisiei, în calitate de organism public, această putere de apreciere trebuie să fie exercitată în mod legal. Deși considerăm că, atunci când este justificată corespunzător de desfășurarea procedurii administrative, instanțele Uniunii ar putea doar rareori să critice, pe fond, o decizie referitoare la aspectul dacă trebuie să aibă loc o audiere cu ușile închise, aceasta nu exclude posibilitatea cenzurării sale dacă a existat un abuz de putere, o motivare insuficientă (inclusiv lipsa totală a unui răspuns), o apreciere incorectă a faptelor sau, eventual, chiar o eroare vădită de apreciere [31]. Totuși, dincolo de faptul că ne așteptăm ca Comisia să observe principiul bunei administrări consacrat la articolul 41 din cartă la adoptarea deciziilor privind audierile cu ușile închise, în speță nu este necesar să se analizeze limitele exacte ale controlului judiciar exercitat în cazul unor asemenea decizii.

66. De altfel, din ansamblul considerațiilor care precedă rezultă că, prin faptul că a atribuit Comisiei, la punctul 39 din hotărârea atacată, sarcina realizării unui echilibru adecvat, în fiecare caz în parte, între scopul de a proteja dreptul la apărare al întreprinderilor acuzate de încălcarea normelor de concurență din dreptul Uniunii, pe de o parte, și interesul legitim al terților în nedivulgarea secretelor lor de afaceri și a altor informații confidențiale pe parcursul investigației, pe de altă parte, Tribunalul a săvârșit o eroare de drept.

67. Totuși, din eroarea respectivă nu rezultă că primul motiv de recurs este fondat. Astfel, argumentul recurentelor potrivit căruia au dreptul la o audiere cu ușile închise este în egală măsură eronat și a fost în mod corect respins în primă instanță. După cum vom vedea, același lucru este valabil și pentru restul acestui motiv de recurs, care este, împreună cu celelalte motive de recurs, la fel de nefondat. S-a stabilit că, în ipoteza în care motivarea unei hotărâri a Tribunalului relevă o încălcare a dreptului Uniunii, însă dispozitivul acesteia apare ca fiind întemeiat pentru alte motive de drept, recursul trebuie respins [32].

68. În consecință, principala problemă fiind una pur juridică, propunem Curții să înlocuiască raționamentul eronat de la punctele 35-59, 62 și 63 din hotărârea atacată cu unul în sensul că nu există un drept la audiere orală cu ușile închise înaintea Comisiei în cazul investigațiilor privind încălcări ale normelor de concurență. Această soluție ar avea totodată ca efect respingerea argumentului potrivit căruia Tribunalul în mod nelegal a apreciat anticipat probele și, în consecință, primul argument principal al recurentelor prezentat mai sus la punctul 50 ar trebui să fie respins.

29 — Acest fapt este ilustrat de aspectul că, în scrisoarea lor din 28 ianuarie 2009 (a se vedea punctul 13 de mai sus), recurentele au menționat că „a rămas imposibil din punct de vedere comercial pentru clienții noștri să discute despre rolul societății Degussa în ședință publică”.

30 — În conformitate cu principiul stabilit în Hotărârea Adams/Comisia (145/83, EU:C:1985:448).

31 — A se compara, în ceea ce privește (i) dreptul de a adresa petiții Parlamentului European, cu Hotărârea Schönberger/Parlamentul (C-261/13 P, EU:C:2014:2423, punctele 23 și 24); (ii) plângeri respinse de Comisie referitoare la un pretins comportament anticoncurențial, cu Hotărârea Automec/Comisia (T-24/90, EU:T:1992:97, punctele 71-79) și (iii) acțiuni în anularea deciziilor Comisiei de a nu iniția procedura de încălcare împotriva unui stat membru, cu ordonanța dată în cauza Ruipérez Aguirre și ATC Petition/Comisia (C-111/11 P, EU:C:2011:491, punctele 11-13 și jurisprudența citată).

32 — A se vedea Hotărârea FIAMM și alții/Consiliul și Comisia (C-120/06 P și C-121/06 P, EU:C:2008:476, punctul 187 și jurisprudența citată).

ii) Soluțiile alternative propuse de recurente

69. Recurentele mai susțin că Tribunalul a acționat într-o manieră absolut disproporționată prin refuzul său de a critica Comisia pentru respingerea celor două soluții alternative pe care le-au propus. Reamintim că aceste soluții alternative au constat, inițial, în posibilitatea de a oferi societății Degussa accesul la prezentarea lor realizată cu ușile închise fie după sfârșitul anului 2008, fie după încheierea unui nou contract de furnizare. După încheierea acordului respectiv, recurentele au solicitat o audiere orală suplimentară, la care Degussa să fi avut posibilitatea de a fi prezentă.

70. În ceea ce privește prima soluție alternativă, după cum am arătat mai sus, nu există un drept la audiere orală cu ușile închise. Mai mult, această propunere este cu atât mai surprinzătoare cu cât, în principiu, respectarea dreptului la audiere nu presupune favoruri reciproce. În plus, nu revine recurentelor atribuția să decidă dacă informațiile sunt sau nu sunt confidențiale, întrucât aceasta ar limita drepturile altor părți de a obține informații neconfidențiale.

71. În ceea ce privește propunerea subsecventă, considerăm că Tribunalul nu a săvârșit o eroare de drept atunci când a statuat, la punctul 61 din hotărârea atacată, că desfășurarea corespunzătoare a procedurii administrative necesită adoptarea unei decizii în termen rezonabil și că, prin urmare, nu există dreptul la o audiere orală suplimentară. Astfel, această poziție este oglindită în articolul 10 alineatul (2) din Regulamentul nr. 773/2004, potrivit căruia Comisia nu este obligată să ia în considerare observațiile scrise care nu sunt primite în termenul stabilit pentru formularea unui răspuns la CO. Recurentelor li s-a oferit posibilitatea să își prezinte punctele de vedere oral (când, am putea adăuga, timpul acordat acestora a fost prelungit pentru situația în care ar putea să dorească să expună și observațiile privind audierea cu ușile închise). Dreptul la audiere este destinat să ofere întreprinderilor posibilitatea de a fi ascultate, iar nu în mod necesar de a fi ascultate în momentul pe care îl preferă.

72. În sfârșit, după cum a observat în mod corect Tribunalul, CA a acordat recurentelor posibilitatea de a depune observații scrise suplimentare. Aceasta este în concordanță cu practicile curente[33]. Prin urmare, recurentele au avut pe deplin posibilitatea să își facă cunoscute punctele de vedere, inclusiv oral.

73. Pe acest temei, argumentul în sensul că Tribunalul a încălcat principiul proporționalității în ceea ce privește dreptul la audiere orală al recurentelor ar trebui să fie respins și, în consecință, recursul la rândul său.

d) Considerații alternative: consecințe care decurg din încălcarea drepturilor procedurale ale recurentelor

74. În cazul în care Curtea va statua – în pofida argumentelor noastre – că recurentele au dreptul la audiere cu ușile închise, facem observațiile care urmează.

75. Potrivit jurisprudenței, încălcarea dreptului la apărare are loc atunci când, din cauza unei erori săvârșite de Comisie, procedura administrativă inițiată de aceasta ar fi putut avea un rezultat diferit. O întreprindere dovedește că a existat o încălcare atunci când demonstrează în mod corespunzător nu faptul că decizia Comisiei ar fi fost diferită în ceea ce privește conținutul său, *ci mai degrabă că întreprinderea ar fi putut să își asigure mai bine apărarea dacă nu ar fi existat nicio eroare*[34].

33 — A se vedea articolul 12 alineatul (4) din Decizia Președintelui Comisiei Europene din 13 octombrie 2011 privind funcția și mandatul consilierului-auditor în anumite proceduri în domeniul concurenței (JO 2011, L 275, p. 29).

34 — A se vedea Hotărârea Thyssen Stahl/Comisia (C-194/99 P, EU:C:2003:527, punctul 31 și jurisprudența citată).

76. Desigur, nu este întotdeauna ușor să se dovedească existența unei încălcări [35]. Cauzele acestui fapt ar putea fi multiple, de exemplu inadmisibilitatea – în tot sau în parte – a unui motiv de recurs sau pur și simplu nedescoperirea niciunei erori de drept [36]. Dimpotrivă, în situațiile în care neregularitatea procedurală este clară, Curtea a analizat minuțios aprecierea Tribunalului privind aspectul dacă, în lipsa neregularității respective, întreprinderea în cauză ar fi putut să își asigure mai bine apărarea, anulând hotărârea atacată atunci când a fost necesar [37]. Și pe bună dreptate, întrucât este important ca sarcina probei să nu fie prea dificilă, iar orice incertitudini să fie soluționate în favoarea întreprinderii solicitante [38].

77. Doar pentru a argumenta, considerăm că rămâne o problemă deschisă motivul pentru care sarcina probei ar trebui să revină, ca atare, întreprinderii în cauză. În fond, prezumția de legalitate aferentă actelor instituțiilor nu ar trebui să fie nelimitată. Odată ce o întreprindere reclamantă a demonstrat că o decizie a Comisiei este viciată din punct de vedere procedural, prezumția respectivă nu ar trebui să se mai aplice. Dimpotrivă, *ar trebui să revină Comisiei* sarcina de a dovedi că eroarea nu a avut niciun impact asupra conținutului deciziei.

78. Recurentele au omis să arate în mod concret cum ar fi putut avea procedura administrativă un rezultat diferit. Totuși, hotărârea atacată, precum și observațiile scrise ale recurentelor (în primă instanță și în recurs) indică faptul că recurentele au considerat că o audiere cu ușile închise le-ar permite să încerce să convingă Comisia că nu le revine nicio responsabilitate sau cel mult doar o responsabilitate redusă pentru încălcarea în cauză, având în vedere rolul societății Degussa. Audierea a confirmat aceasta.

79. În opinia noastră, există o diferență între a analiza dacă o parte ar fi putut să se apere mai bine, pe de o parte, în cazul în care ar fi avut acces la întregul dosar și, pe de altă parte, dacă i s-ar fi aprobat o audiere cu ușile închise. În timp ce importanța documentelor reținute în mod nelegal poate fi evaluată *ex post* [39], acest lucru nu este valabil în cazul unei audieri cu ușile închise: este imposibil să existe o certitudine totală privind ceea ce se întâmplă efectiv pe parcursul unor asemenea ședințe. De asemenea, nu există nimic care să împiedice o parte să prezinte Comisiei pe parcursul unei asemenea ședințe alte informații confidențiale relevante, la care nu s-a făcut referire anterior. Astfel, dacă există un drept la o audiere cu ușile închise înaintea Comisiei și dacă audierea are loc o singură dată – ca în speță –, atunci partea care avea dreptul respectiv, dar a fost privată de acesta, *trebuie să se considere că nu a fost audiată deloc* [40]. În interesul înfăptuirii justiției, nu suntem nicidecum convinși de ideea validării unui raționament anticipat care refuză o audiere cu ușile închise pentru motivul că nu ar fi fost posibil ca aceasta să fi putut ajuta partea în cauză.

80. Mai mult, ar fi insuficient să se ofere părții private de dreptul său, în compensație, posibilitatea de a depune o declarație scrisă suplimentară. O declarație scrisă nu poate înlocui o audiere cu ușile închise dacă părțile au dreptul la aceasta.

35 — A se vedea de exemplu Hotărârea SGL Carbon/Comisia (C-308/04 P, EU:C:2006:433, punctele 97 și 98), privind o plângere legată de accesul insuficient la dosar.

36 — A se vedea *ibidem*, punctele 95 și 96.

37 — În Hotărârea Foshan Shunde Yongjian Housewares & Hardware/Consiliul (C-141/08 P, EU:C:2009:598), Curtea nu a fost de acord cu Concluziile avocatului general Sharpston (EU:C:2009:307) și a anulat hotărârea Tribunalului, care, în pofida încălcării de către Comisie a termenului minim de 10 zile pentru prezentarea de observații, a exclus posibilitatea unui rezultat diferit al unei proceduri antidumping (a se vedea în special punctele 88, 94, 96 și 102-104). Faptul că nu a așteptat expirarea termenului menționat înainte de a înainta o propunere de măsuri definitive către Consiliu a echivalat cu o omisiune totală de a audia întreprinderea respectivă.

38 — În acest sens, a se vedea Craig, P., *EU Administrative Law*, a doua ediție, Oxford, 2012, p. 333.

39 — A se vedea de exemplu Hotărârea Limburgse Vinyl Maatschappij și alții/Comisia (C-238/99 P, C-244/99 P, C-245/99 P, C-247/99 P, C-250/99 P-C-252/99-P și C-254/99 P, EU:C:2002:582, punctele 649-688).

40 — Prin urmare, în acest sens, situația este similară celei care a condus la pronunțarea Hotărârii Foshan Shunde Yongjian Housewares & Hardware/Consiliul (C-141/08 P, EU:C:2009:598).

81. Ajungem astfel la ultimul nostru argument: nu suntem de acord că s-ar putea reproșa cumva recurentelor că nu au formulat recurs împotriva constatărilor Tribunalului referitoare la al doilea aspect al celui de al cincilea motiv de anulare invocat de ele, care avea ca obiect presupusa prezență a unor circumstanțe atenuante legate de rolul societății Degussa. Decizia de a nu face recurs nu implică o recunoaștere. În plus, singurul lucru de care trebuie să fie convinsă Curtea este dacă recurentele au demonstrat că ar fi putut să își asigure mai bine apărarea în cazul în care ar fi avut posibilitatea să fie audiate cu ușile închise.

82. Credem că aceasta este situația. În consecință, în cazul în care Curtea va statua că recurentele aveau dreptul la o audiere cu ușile închise înaintea Comisiei, atunci hotărârea atacată ar trebui să fie anulată pentru încălcarea unei norme fundamentale de procedură, și anume cea prevăzută de articolul 12 alineatul (1) din Regulamentul nr. 773/2004 coroborat cu articolul 14 alineatul (6) din acesta. Întrucât Curtea deține informații suficiente pentru a decide în privința acțiunii introduse în primă instanță, decizia contestată ar trebui la rândul său să fie anulată, în conformitate cu concluziile inițiale ale recurentelor.

83. Totuși, considerăm în continuare că recurentele nu au avut nicidecum un asemenea drept și că, în consecință, recursul ar trebui să fie respins.

VI – **Cheltuielile de judecată**

84. În conformitate cu articolul 184 alineatul (2) din Regulamentul de procedură, atunci când recursul nu este fondat, Curtea se pronunță asupra cheltuielilor de judecată. Potrivit articolului 138 alineatul (1) din același regulament, aplicabil procedurii de recurs în temeiul articolului 184 alineatul (1) din acesta, partea care cade în pretenții este obligată, la cerere, la plata cheltuielilor de judecată.

85. Întrucât Comisia a solicitat obligarea recurentelor la plata cheltuielilor de judecată, iar acestea au căzut în pretenții, se impune obligarea lor la plata cheltuielilor menționate.

VII – **Concluzie**

86. Având în vedere cele ce precedă, propunem Curții:

— să respingă recursul;

— să oblige recurentele la plata cheltuielilor de judecată.